

Aktiv fritid

– demokrati for barn og unge

Innhold

App for aktivitet	4
Inkluderende fritid i Halden	8
Fritidskortet i Namsos	12
Engasjerende ungdomsmedvirkning i Viken	16
Alt til turen	19
Gode på ungdomsmedvirkning i Lindesnes	23
Trivselstiltak mot frafall	27
Erfaringsdeling og engasjement for barn og unge – også på Teams!	32

Forsidefoto:

Tine Poppe

Ansvarlig redaktør:

Trine Lise Hoffmann
trine-lise.hoffmann@bufdir.no

Hege Tangen Christensen
Hege.Tangen.Christensen@ks.no

Christian Hellevang
Christian.Hellevang@ks.no

Skribenter:

Ingvild Christensen
ingvild@frivillighetnorge.no

Bente Frøytlog
bente@felixmedia.no

Grafisk formgivning:

Ståle Hevrøy, Bly

Utgivelsesår:

2020

Opplag: 2. opplag

ISBN 978-82-93100-65-2

Dette heftet er en felles utgivelse fra Bufdir, Frivillighet Norge og KS. Heftet presenterer eksempler og erfaringer fra et felles læringsløft gjennomført i 2020. Læringsløft Bli med - Aktiv fritid for alle er kunnskapsløft for og med kommuner, fylkeskommuner og lokal frivillighet. Bak læringsløftene står Bufdir, Frivillighet Norge og KS.

Kjære kommuner, frivillige og ungdomsråd!

2020 har vært et spesielt år. Barn og unges liv har blitt satt på vent på grunn av koronapandemien og smitteverntiltakene, og mange aktiviteter og arrangementer har blitt utsatt eller avlyst.

Fritidserklæringen har som mål å gi alle barn og unge minst ett fritidstilbud uavhengig av familiens økonomi og andre utfordringer. Fritidserklæringen er også et av tiltakene regjeringen har satt i gang for å oppfylle kravet i FNs barnekonvensjon om barns rett til lek og fritid. I tillegg til Fritidserklæringen har regjeringen i høst også lansert en ny strategi for barn og unge som lever i lavinntekt.

For å danne et nettverk og bidra til å forankre arbeidet i kommuner og organisasjoner administrativt og politisk gikk Bufdir, Frivillighet Norge og KS sammen og inviterte kommuner, fylkeskommuner og lokal frivillighet til å delta i fire nettverkssamlinger.

Kommunene ble høsten 2019 lovpålagt å etablere ungdomsråd, og Bufdir ønsket at også dette temaet skulle trekkes inn i de fire regionale nettverkssamlingene. Vi ønsket at samlingene skulle

bidra til at kommuner og frivillige ser unges medvirkning som en naturlig ressurs i arbeidet med å utvikle og sikre støtte til gode lokale prosjekter og tiltak.

I løpet av de fire samlingene ble det presentert så mange flotte prosjekter og ideer at vi besluttet å samle noen av dem i dette heftet. Vi ønsker at heftet skal være til inspirasjon og bidra til enda større engasjementet og økt kompetanse på området.

Vi håper at dere benytter dere av nettverkene som er opprettet, og at arbeidet dere gjør lokalt, vil bidra til at enda flere barn og unge får delta i fritidsaktiviteter. Vi vet at det å delta bidrar til å gi livet mening, få venner og øke fellesskapsfølelsen og tillit til samfunnet. Tusen takk til alle dere som deltok i samlingene, og som stadig jobber videre for at barn og unge skal få en god oppvekst. Det gir inspirasjon for oss til å jobbe videre og viser at samarbeid virker.

Bufdir ønsker å takke KS og Frivillighet Norge for et utmerket samarbeid, bidrag og stort engasjement for å gjennomføre disse samlingene.

Mari Trommald
Direktør i Bufdir

App for aktivitet

Med appen AiA sørger Asker kommune for at barn og unge mellom 6 og 18 år får rabatter på populære fritidstilbud. Nå utvides ordningen og foreldre kan også få dekket 1000 kroner for barnas aktiviteter.

TEKST: Bente Frøytlog/Felix Media FOTO: Fredrik Naumann/Felix Features

«Mer moro for mindre» er mottoet for aktivitets-appen, som godt over 9000 brukere har lastet ned siden lanseringen i 2019. Ved å kjøpe billetter via appen får barn og ungdom 20 prosent rabatt på mange av Askers mest populære fritidstilbud, som svømmehallene på Risenga, Røykenbadet og Holmen, bowlinghallen Lucky

Bowl, trampolineparken Altitude, skianlegget i Vardåsen, Herbie dans og yoga. Alle 2. klassinger – og en foresatt ledsager – får gratis svømmekort gjennom appen.

– Med AiA ønsker vi å bidra til at barn og unge blir mer aktive, og de som trenger det kan få økonomisk hjelp til aktiviteter på en måte som

Aktiv med app: Heidi Thoeneie i Asker kommune vil ha flere barn og unge i aktivitet. Med den nyutviklede appen AiA – Aktiv i Asker – får alle barn mellom 6 og 18 år 20 prosent rabatt på populære fritidstilbud.

ikke virker stigmatiserende, sier prosjektleder Heidi Thoeneie i Asker kommune.

– Det er med på motvirke utenforskap, sier hun.

Asker kommune har brukt rundt 700 000 kroner på å videreutvikle aktivitetsappen AiA, slik at det også er mulig å betale for organiserte fritidsaktiviteter og få hjelp til dette i en og samme løsning. AiA har også fått støtte med midler fra Program for folkehelsearbeid i kommunene.

– Det har vært et nybrottsarbeid, så andre kommuner kan dra nytte av dette til en billigere penge, understreker Heidi Thoeneie.

Asker kommune er nå en av 12 pilotkommuner som tester ut et nasjonalt fritidskort for barn og unge mellom 6 og 18 år. Prosjektet gjennomføres på oppdrag av Barne- og familiedepartementet og Bufdir. I Asker får barn og unge på 13 utvalgte barne-, ungdoms- og videregående skoler dekket 1000 kroner til organiserte fritidsaktiviteter gjennom AiA-appen.

AiA var en innovativ og ny løsning da den ble lansert og tatt i bruk i 2019.

– Ingen andre kommuner hadde tilsvarende ordninger da vi startet opp, sier Heidi Thoeneie.

– Enkelte kommuner har hatt forskjellige typer fritidskort for barn som trenger støtte for å delta, men da blir det fort veldig synlig hvem som bruker «fattigkortet». Med AiA blir det likt for alle barn og unge, sier hun.

Appen fungerer som en digital betalingsløsning. Ved å vise appen får barna rabatt via sin personlige QR-kode, som de scanner ved inngang.

– Ingen ser om det er mamma, bestefar eller helsesøster på skolen som har satt inn penger på app-kontoen. Barna bruker samme betalingsløsning samme hvor pengene kommer fra – de som får hjelp fra kommunen trenger ikke å føle seg utenfor, sier Heidi Thoeneie.

AiA kan bare brukes på aktiviteter, appen fungerer for eksempel ikke i de fristende kioskene

– Med AiA ønsker vi å bidra til at barn og unge blir mer aktive, og de som trenger det kan få økonomisk hjelp til aktiviteter på en måte som ikke virker stigmatiserende

Noe for alle: – Både rabatterte aktiviteter og gratis aktiviteter er med i AiA-appen, forteller prosjektleder Heidi Thoeneie.

rundt om på fritidstilbudene.

– Dermed er det umulig å bruke pengene i appen på burgere og brus, sier prosjektlederen og smiler lurt.

På AiA ligger også alt som finnes av gratis fritidsaktiviteter i Asker. Ved å klikke på oversikter og info kan barn og unge finne en rekke tilbud som ikke koster en krone. Heidi Thoeneie åpner mobilappen og demonstrerer:

– Her kan barna se at det for eksempel finnes allidrett, hvor det bare er å møte opp. Eller «Lek deg sprek»-arrangementer, eller» Asker-onsdag», der Asker Turlag har masse aktiviteter, alt fra turer i skogen eller utflukter til klatreparken, sier hun og scroller seg nedover skjermen.

Asker kommune finansierer ikke rabattene i appen. Det er samarbeidspartnerne, som svømmehallene og trampolineparken, som har inngått avtale om å gi rabatt til alle barn og unge som bruker appen. Også de som bor utenfor Asker – appen skiller ikke på bostedsadresse. Kommunen bidrar med direkte midler til barn i kommunen som trenger økonomisk hjelp for å være mer

aktive. Denne støtten gis som et lavterskeltilbud, uten omfattende behovsprøving.

– Vi samarbeider med skolene, som søker for barn og familier de ser trenger hjelp, sier Heidi Thoeneie.

Hun håper at også hjelpeinstanser som NAV, flyktningeteam og barnevern etter hvert kan kanalisere aktivitetsmidler via AiA-systemet.

Asker brukte rundt 350 000 kroner på aktivitetsmidler via AiA i oppstartsåret 2019, rundt 650 000 i 2020, og i 2021 er det planlagt å bruke det samme.

Organiserte fritidsaktiviteter av varig karakter, som fotball og håndball, korps, kor og mer, vil ligge i appen på nyåret. Da lanseres også ny og mer brukervennlig design.

– For barn som trenger støtte til organisert idrett, kan vi i samarbeid med skolene og idrettsklubbene legge penger i appen, forklarer Heidi Thoeneie.

– Vi håper AiA kan bli knutepunktet for å formidle aktiviteter til alle barn og unge.

Erfaringsdeling og engasjement for barn og unge – også på Teams!

Høsten 2020 har Bufdir, Frivillighet Norge og KS invitert kommuner, fylkeskommuner og lokal frivillighet til å delta på læringsløftet «Bli med – Aktiv fritid for alle».

TEKST: Ingvild Christensen

Læringsløftet er en del av Fritidserklæringen, og har som hensikt å legge til rette for barn og unges muligheter for medvirkning og deltakelse i fritidsaktiviteter. Ønsket fra arrangørene er å skape en møteplass hvor ansatte i kommuner, lokalpolitikere og frivilligheten kan komme sammen og dele erfaringer, inspirere hverandre, belyse utfordringer, samt danne nettverk for videre samarbeid.

Samlingene i Stavanger og Tromsø i september lot seg gjøre å arrangere fysisk, men i likhet med så mange andre ting i 2020 måtte samlingene i Kristiansand den 16. oktober og Drammen den 23. oktober arrangeres digitalt over teams på grunn av koronapandemien. Til tross for noen små tekniske utfordringer ble begge samlingene gjennomført med suksess, takket være forberedelser, fleksibilitet og snarrådighet blant både arrangører og deltakere. Dermed lå alt til rette for formidling av gode verktøy og dialog mellom deltakerne.

Deltakerne på begge samlingene ble ønsket velkommen av Guro Birkeland, avdelingsdirektør i Bufdir. Hun trakk frem forankringen i Fritids-

Læringsløftet er en del av Fritidserklæringen, og har som hensikt å legge til rette for barn og unges muligheter for medvirkning og deltakelse i fritidsaktiviteter.

erklæringen og hvordan den bygger på barnekonvensjonens artikkel 31 om barn og unges rett til hvile og fritid. Videre ble det lagt vekt på hvordan arrangørene håper at læringsløftet skal bidra til å nå Fritidserklæringens mål om at alle barn og unge skal ha mulighet til å delta i fritidsaktiviteter. Birkeland kom deretter med en påminnelse om hvorfor dette er viktig, nemlig at fritidsaktiviteter er en arena hvor barn og unge får mulighet til å føle på mestring og tilhørighet.

Barnekonvensjonen slår i tillegg fast barn og unges rettighet til å gi uttrykk for sin mening. Derfor er barne- og ungdomsmedvirkning også tema for årets læringsløfte. Birkeland appellerte til dugnadsånden, og fremhevet at vi må ta et tak sammen for å lykkes i å gjøre det mulig for alle barn og unge å delta. Derfor legges det opp til dugnadsarbeid mellom kommuner, fylkeskommuner og frivillige i disse samlingene. Til slutt takket hun deltakerne for engasjementet, og minnet oss på om at barn og unges fritid er et spesielt viktig tema i annerledesåret 2020, hvor mange av de yngste har vært særlig utsatt for utenforskap og ensomhet.

Etter en kort presentasjonsrunde fikk deltakerne en videohilsen fra barne- og familieminister Kjell Ingolf Ropstad, hvor han fortalte mer om Fritidserklæringen og regjeringens ønske om at alle barn og unge skal kunne delta i organiserte fritidsaktiviteter, uavhengig av bakgrunn. Han

trakk også frem hvordan frivilligheten og offentlig sektor må jobbe sammen å øke deltakelsen blant barn og unge.

Gode eksempler på inkluderende fritidsaktiviteter

Deretter var det klart for presentasjoner av gode eksempler på inkluderende fritidsaktiviteter, og i Kristiansand fikk deltakerne høre hvordan Åmli kommune, ved rådgiver og kulturskolerektor Tonje Ramse Trædal, tilbyr alle barn i kommunen en gratis fritidsaktivitet i året. Fra Åmli gikk vi over til Arendal, og varaordfører Terje Eikins presentasjon av fritidskortet for Arendal kommune, hvor de har utvidet tilbudet med et fritidskort pluss-tiltak, som treffer de som trenger det mest. Deltakerne i Kristiansand fikk også høre hvordan Redd Barna, ved Maja Mendoza, jobber med barnekonvensjonens artikkel 31, som handler om at alle barn og unge har rett på lek og fritid.

I Drammen presenterte Malin Maurset fra Modum kommune nettsiden fritid123, hvor de har laget en oversikt over alle fritidstilbudene i området. Deretter fortalte Thomas Soløst om fritidsstipendet i Bærum kommune. Deltakerne fikk også høre om den frivillige organisasjonen Tvergas arbeid med tilretteleggelse for inkluderende og aktive møteplasser for egenorganisert fysisk aktivitet. Derfra gikk vi over til André Vian Bjerkestrand som fortalte om hvordan Forandringshuset KFUK/KFUM kan bidra til inkluderende fritidsaktiviteter. Det ble også tid til pre-

Samlingene i Stavanger og Tromsø i september lot seg gjøre å arrangere fysisk, men i likhet med så mange andre ting i 2020 måtte samlingene i Kristiansand den 16. oktober og Drammen den 23. oktober arrangeres digitalt over teams på grunn av koronapandemien.

Barnekonvensjonen slår fast barn og unges rettighet til å gi uttrykk for sin mening. Derfor er barne- og ungdomsmedvirkning også tema for årets læringsløfte.

sentasjon av to fritidskort, fra henholdsvis Asker ved Heidi Thoeneie og Arendal ved Anne Marit Haslund.

I tillegg til disse innleggene, fikk deltakerne fra Kristiansand og Drammen høre fra NIF, hvor Håvard Øvregård fortalte om hvordan Norges idrettsforbund jobber med å sikre idrettsglede for alle, og barrierene som utfordrer denne visjonen. AlleMed var også representert på begge samlingene, med henholdsvis Jakob Holst i Kristiansand og Erika Wollner i Drammen. Representantene fra AlleMed ga deltakerne en innføring i hvilke verktøy de tilbyr kommuner og frivilligheten i arbeidet med barn og unges fritidsaktiviteter.

Gruppearbeid

Etter presentasjonene ble deltakerne delt inn i grupper, og bedt om å reflektere over det de nettopp hadde hørt. De ble spurt om det var noen av innleggene de synes var spesielt interessante, og som de ønsket å høre mer om. De ble også bedt om å reflektere over hvordan de kunne fått til noe lignende i sin egen kommune, og om de hadde andre gode verktøy eller metoder som de andre på gruppa kunne ha nytte av. I gruppene ble andre utfordringer for barn og unges deltakelse belyst, og det ble gode diskusjoner om behovet for samhandling mellom kommunene og frivilligheten.

Ungdomsmedvirkning – gode eksempler og hvorfor det er viktig

I siste halvdel av samlingene var temaet ungdomsmedvirkning. Også her fikk deltakerne høre gode innlegg fra engasjerte aktører. I Kristiansand presenterte lederen av ungdommens fylkesutvalg Georg Gulli arbeidet de har gjort i Agder, samt betydningen av at ungdommene får være med å si sin mening i saker som angår dem. Deretter holdt barne- og ungdomskoordinator Trine Djuvik Haaland et innlegg om barne- og ungdomsrådet i Lindesnes kommune, etterfulgt av Jowel Nziza, leder for ungdommens bystyre i Kristiansand. Begge la vekt på hvordan slike kommunale ungdomsråd kan være en ressurs for kommunens arbeid med inkluderende aktiviteter for alle.

I Drammen fikk deltakerne et innlegg fra leder av ungdommens fylkesråd Daniel Aluku om hvorfor det er viktig å høre på ungdommen. Til slutt snakket Maria Eva Orieta om hvordan de arbeider med å involvere barn og unge i kommunens strategi og aktiviteter i bydel Grorud.

Avslutningsvis ble det åpnet for innspill i plenum basert på presentasjonene av tiltak for ungdomsmedvirkning. Der ble det blant annet trukket frem hvordan ungdomsråd er viktige møteplasser for ungdom, hvordan ungdomsmedvirkning har stor betydning for både samfunnet og fremtiden, forskjeller mellom store og små kommuner, samt tips til hvordan en bør gå frem for å veilede ungdommene som skal sitte i et ungdomsråd.

Etter gode diskusjoner, engasjerende presentasjoner og mye erfaringsdeling gjensto det å takke for deltakelsen, og ønske deltakerne lykke til videre i det viktige arbeidet.

Inkluderende fritid i Halden

I vår ble Halden valgt ut som en av de tolv pilotkommunene som får prøve ut fritidskortet som et ledd i arbeidet med en nasjonal ordning.

TEKST: Ingvild Christensen

Frivillighetskoordinator Tor-Håkon Sundt Nordenhaug er prosjektleder for fritidskortet i Halden, og syns det er veldig gøy og engasjerende å være med på et så viktig prosjekt.

– Det er veldig mye en får oppleve på organiserte fritidsaktiviteter, som man ikke får oppleve ellers, og fritidskortet er med på å fjerne økonomi som barriere for deltakelse, sier Nordenhaug. I tillegg til imøtekommelsen av økonomi som barriere, jobber prosjektgruppa bak fritidskortet i Halden opp mot barrierer for deltakelse som en

følge av funksjonsnedsettelse og språk.

Fritidskortet er for alle barn mellom 6–18 år som er bosatt i kommunen, og hvert barn i den aldersgruppen får 1000kr gjennom ordningen som kan brukes på godkjente fritidsaktiviteter. I Halden ble fritidskortet lansert i starten av oktober:

– Nå er vi i gang, og har rundt 1300 registrerte brukere av totalt 4100 barn i kommunen. For å ta i bruk kortet går man inn på nettsiden halden.aktiv-fritid.no og registrerer bruker. Der

får man opp en oversikt over ulike aktiviteter i Halden, både de som er registrert i fritidskortet, og de som ikke er det. Inne på nettsiden kan brukeren opprette et fritidskort gjennom en id-port, og betale eller få refundert beløpet de bruker på registrerte fritidsaktiviteter, forteller Tor-Håkon.

Enkel og intuitiv nettløsning

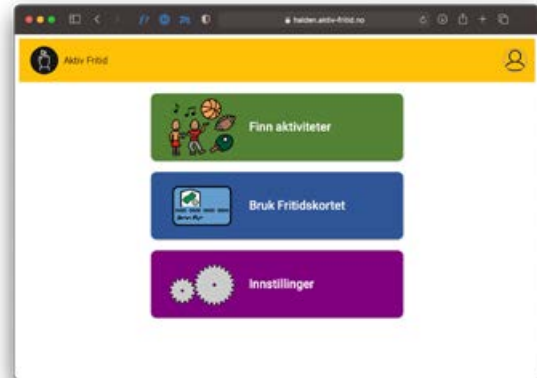
– Løsningen fungerer veldig bra! Vi er positivt overrasket over hvor smertefritt det har gått så langt. Vi forventet en del henvendelser fra brukerne på hvordan man skulle komme i gang med fritidskortet, men løsningen har vist seg å være enkel og intuitiv for de som har tatt den i bruk. Tilbakemeldingene fra brukere og organisasjoner har også vært gode:

– De som har tatt i bruk tilbudet syns det er et bra tiltak og at løsningen er enkel og grei å få til. Organisasjonene er også positive til tiltaket, men det har vært noen utfordringer med for eksempel faktureringer, hvor kontonumre ikke stemmer overens som en følge av at de bruker ulike faktureringsfirmaer. Til tross for at det har blitt litt kluss nå i starten, så er de fortsatt positive. Vi ser at flere av organisasjonene har satt opp kurs for lagene, sånn at de kan få hjelp til å bli med på fritidskortet. Dette er et tiltak vi ser hjelper, forklarer Nordenhaug.

I likhet med brukerne og organisasjonene som er med i ordningen, er de som jobber med tiltaket fornøyde med opplegget:

– Vi har samme innstillingen som de andre, altså at vi er veldig positive til prosjektet, sier Tor-Håkon, men legger til at de har noen innspill til videre arbeid med fritidskortet:

– I tillegg til at vi har øremerkede midler til fritidskortet +, et tiltak for å gi ekstra støtte til

For å ta i bruk kortet går man inn på nettsiden halden.aktiv-fritid.no og registrerer bruker. Der får man opp en oversikt over ulike aktiviteter i Halden, både de som er registrert i fritidskortet, og de som ikke er det.

de som trenger det mest, mener vi at pengene også bør kunne brukes til å betale deltakelse på cup og leiropphold. Nå får de støtte til å betale treningsavgift og medlemskontingent, men det at de for eksempel ikke får være med på Norway Cup kan gjøre at de slutter. I tillegg burde vi klare å finne en måte som kan komme ungdomsklubbene til gode, siden de står utenfor tilbudet sånn som det er lagt opp nå. Spørsmålet blir da om de skal bli mer organiserte, eller om vi skal være litt mer fleksible når det gjelder kriteriene, forteller fritidskoordinator og prosjektleder Nordenhaug, før han legger til:

– Alt i alt er vi veldig fornøyde med opplegget, og føler det går bra så langt. Alle i gruppa bortsett fra meg har vært med fra starten av, og vi har faste ukentlige møter. Vi samarbeider veldig godt med de lokale entreprenørene i Smart Cognition AS, som står bak nettløsningen vår. Samtidig som at tilbakemeldingene har vært gode, medgir frivillighetskoordinatoren i Halden

at det har blitt lagt mye arbeid i å få ordningen opp og stå, blant annet på grunn av utfordringer de har møtt på veien:

– Vi lå litt etter tidsskjemaet for lanseringen av fritidskortet, men utviklingen av økonomisystemet tok mye tid. Arbeidet med å få det til å gå sømløst mellom deltakere, kommunen og organisasjonene ble mye større enn vi trodde på forhånd. En annen ting er at det har blitt veldig mange refusjoner, istedenfor at vi betaler organisasjonene og lagene direkte. Vi ønsker å komme vekk fra refusjonene, og der må vi legge inn mye jobb. Vi ser at det er enklere å håndtere refusjoner på grunn av økonomisystemene til lagene, hvor lisens og treningsavgift skal betales til ulike steder.

Betydningen av godt samarbeid

En sentral del av arbeidet med fritidskortet er utviklingen av strategier for å få med utsatte grupper som i mindre grad deltar i fritidsaktiviteter. I den forbindelse trekker Tor-Håkon frem en annen viktig utfordring som krever ekstra innsats, nemlig rekruttering:

– Vi må få med de som ikke er aktive fra før av, og det med at vi har mange refusjoner forteller oss noe om at det er de allerede aktive som har meldt seg på fritidskortordningen. For å nå ut bredere har vi et tett samarbeid med skolene, helsesykepleierne, NAV, Familiens hus, frivillighetssentralen og Frelsesarmeen, hvor sistnevnte har ansatt en egen ALLEMED-koordinator som jobber opp mot de gruppene som ikke deltar i dag. De har faktisk fått med 20 stykker som ikke var aktive før, sier prosjektlederen entusiastisk.

Han legger til at samarbeid med andre lokale aktører har stor betydning i rekrutteringsarbeidet:

– Barn og unge som deltar i organiserte fritidsaktiviteter får oppleve mestring, samhold, samarbeid, det å jobbe opp mot et felles mål og oppleve intern justis, som man trenger når man blir voksen.

– Vi har tett dialog med fagleder for skolene, og har forespurt om fritidskortet kan tas med i utviklingssamtaler, foreldremøter og bli informert om via helsesykepleierne. For vår del er samarbeidet essensielt, siden det er de som har best mulighet til å gjøre rekrutteringsjobben. Vi har vært ute i media og på kommunens nettside, men det er ikke alle vi når der. I tillegg har pandemien satt en bremse for rekrutteringsarbeidet, siden vi ikke kan samle så mange. Vi hadde planlagt å samle folk hos frivillighetssentralen, hvor vi ville arrangere kurs for blant annet minoritetsfamilier. På grunn av pandemien må vi tenke litt annerledes, og ser på løsninger med å for eksempel dele opp kursene i mindre grupper, forteller Tor-Håkon, før han fremhever betydningen av lagene og foreningens arbeid:

– Den jobben de gjør er avgjørende for at fritidskortet skal bli mye brukt, ved at de blant annet tar imot nye medlemmer med åpne armer.

Ekstra inkluderende tilrettelegging

Det er liten tvil om at de som jobber med fritidskortet i Halden tenker mye på hvordan de skal nå ut til de som ikke deltar fra før av. For at fritidskortet i Halden skal være så inkluderende som mulig, har de lagt inn ekstra innsats for å

Undersøkelser i Halden har vist at blant de med høyest sosioøkonomisk status deltar 3 av 4 i fritidsaktiviteter, mens blant de med lavest sosioøkonomisk status er det bare 1 av 3 som deltar.

imøtekomme barrierer knyttet til funksjonsnedsettelse og språk:

– Nettløsningen vi kjøpte er utviklet for personer med ulike funksjonsnedsettelse, så den har diverse symboler en kan trykke på som gjør det lettere for alle å bruke løsningen. Der kan brukerne blant annet få lest opp teksten eller velge lettlest tekst.

Men Tor-Håkon og resten av arbeidsgruppa så at tilbudet til barn med funksjonsnedsettelse var begrenset, sammenlignet med aktivitetstilbud uten tilrettelegging:

Når vi samlet alle fritidstilbudene på nettsiden så vi at tilbudet til deltakere som trenger ekstra tilrettelegging var begrenset, og vi skulle så gjerne ønske det var flere tilbud til dem. Derfor har vi startet et samarbeid med Fredrikstad, og håper å få med flere av våre nærmeste nabo-kommuner. Samarbeidet går ut på at oversikten over tilrettelagte aktiviteter fra nærkommunene skal være tilgjengelige på nettløsningen vår, og at fritidskortet kan brukes på disse aktivitetene på tvers av kommunegrensene.

I tillegg til tiltak rettet mot brukere med ulike funksjonsnedsettelse, skal nettløsningen være mulig å bruke for personer som ikke har norsk som morsmål:

– Per nå har brukerne mulighet til å lese informasjon på engelsk, somali og arabisk, i tillegg til norsk. Med tiden ønsker vi å få inn en oversettesfunksjon som fungerer for alle språk.

Fritidskortets bidrag

På spørsmål om hvorfor deltakelse i fritidsaktiviteter er viktig, svarer Tor-Håkon Sundt Nordenhaug at det er veldig sammensatt:

– Barn og unge som deltar i organiserte fritidsaktiviteter får oppleve mestring, samhold, samarbeid, det å jobbe opp mot et felles mål og oppleve intern justis, som man trenger når man blir voksen. Det er bra for psykisk og fysisk helse, uten at det utelukkende trenger å handle om idrett. Følelsen av tilhørighet er også utrolig viktig. Undersøkelser i Halden har vist at blant de med høyest sosioøkonomisk status deltar 3 av 4 i fritidsaktiviteter, mens blant de med lavest sosioøkonomisk status er det bare 1 av 3 som deltar. Dette er en måling som bare er knyttet til økonomi, og den viser tydelige forskjeller. Gjennom fritidskortets bidrag til å fjerne økonomi som barriere, håper vi flere får muligheten til å delta i organiserte fritidsaktiviteter, og på den måten får dra nytte av alt det positive det bringer med seg, avslutter Nordenhaug.

Fritidskortet i Namsos

Høsten 2019 lanserte regjeringen en pilotordning hvor et utvalg kommuner får mulighet til å prøve ut fritidskortet.

TEKST: Ingvild Christensen

Foto: Adobe Stock

En av de tolv pilotkommunene er Namsos, og 31. august i år kunne de tilby barn og unge i alderen 6-18 år 1000 kr som de kan bruke på fritidsaktiviteter. Målet med fritidskortordningen er at alle barn og unge skal få muligheten til å delta i faste fritidsaktiviteter. Fritidskortet er et ledd i arbeidet med å realisere Fritidserklæringen.

– Det må være et mål at alle som har lyst til å være med på aktivitet, skal få være med, uten at økonomien er et hinder! Det slår prosjektleder Fritidskort i Namsos, Esten Skullerud, fast.

Selv har han vært prosjektleder for fritidskortordningen i Namsos siden 4. august, og det er lagt inn mye arbeid for å oppnå målet om at alle barn og unge skal få muligheten til å delta i fritidsaktiviteter.

– Så langt har vi om lag 1250 registreringer fra barna i kommunen, noe som utgjør ca. halvparten av alle barn og unge i Namsos. Det finnes ulike måter å registrere seg fra kommune til kommune. Hos oss har vi laget et eget skjema i kommunens nettløsning, hvor foreldre kan gå inn på vegne av barna og skrive inn hvilke aktiviteter de ønsker å drive med. Når vi får inn registreringene går vi over listene, og sender dem videre til de lagene og foreningene som er med på ordningen. Deretter får vi tilbake en oversikt over de som har betalt, og de som ikke har betalt. De som allerede har betalt får refundert pengene

direkte, mens de som ikke har betalt eller er med i klubber som ikke har sendt ut faktura får delta-keravgiften redusert.

Siden prøveordningen er såpass ny i Namsos, er det ikke alt som er helt på plass enda:

– Målet er at ingen skal være nødt til å legge ut selv, men at summen fra fritidskortet går direkte fra kommunen til det aktuelle laget. Dette er viktig for de som ikke har midler til å legge ut. Siden det er første høst så er det litt flere refunderinger enn hva vi ønsker. Vi håper å få orden på det sånn at vi virkelig skal være i stand til å hjelpe de som trenger det aller mest, og unngå følelsen av stigmatisering blant de som tar i bruk ordningen. Vi satser også på å få en løsning som er mer digital, men det vil kunne ta tid, og kommer litt an på om vi får midler til å videreføre tilbudet slik at det blir mer forutsigbart for oss, forteller Skullerud.

Til tross for dette, får de gode tilbakemeldinger fra foreldre og organisasjonene som er med:

– De som har registrert barna sine synes det har vært veldig bra, og organisasjonene er stort sett fornøyde, selv om det har vært litt ekstra-jobb for dem. Det hjelper dersom lagene og foreningene ser på dette som en mulighet til å rekruttere flere, og der ser vi at de fleste er positive og ivrige, sier prosjektlederen i Namsos. Samtidig legger han vekt på samarbeide mellom

– Dette er viktig fordi det handler om inkludering og integrering. Det å få folk til å bli med og bli en del av samfunnet, rett og slett.

involverte parter, for at fritidskortet skal bli best mulig:

– Vi er avhengige av lagene og foreningene for å få dette til å fungere.

Innad i kommunen er det stort sett Esten som jobber med fritidskortet. Selv om at han merker at det er nybrottsarbeid, syns han at prosjektet både er gøy og trivelig:

– Jeg føler meg som julenissen som har med en veldig stor sekk med gaver!

Hvordan nå ut til de som trenger det mest

På spørsmål om hvordan det jobbes for å gjøre tilbudet mest mulig inkluderende, forteller Skullerud at de har flere strategier:

– Vi jobber med en plussordning for de som trenger ekstra for å få dekket utgiftene til fritidsaktiviteter, men som ikke har mulighet til å betale selv. For mange familier så vil 1000 kr være nok til å dekke hele kostnaden, men det vet vi ikke gjelder for alle.

Han legger til at det trengs ekstra innsats for å sikre at tilbudet når ut bredt:

– Vi ser at vi treffer godt blant barneskole-elevene, hvor vi har direkte kontakt med foreldrene gjennom skolene. Dessverre ser vi at vi treffer elevene på videregående litt dårligere, og siden kostnadene for deltakelse gjerne blir høyere med alderen, er det viktig at vi jobber med

hvordan vi skal gjøre tilbudet attraktivt for denne gruppen. En mulighet er å tenke nytt når det gjelder hvilke aktiviteter vi tilbyr gjennom kortet, for det kan være at de eldste savner andre tilbud enn det som allerede er med i ordningen. Vi vet for eksempel at det er mange av de eldre ungdommene som trener på treningssenter. Derfor tilbyr vi nå også trening på treningssenter gjennom fritidskortet vårt, hvor vi har avtaler med treningssentre som kan oppfylle en liste med krav. Kravene går blant annet ut på at det må være instruktører med gyldig politiattest som følger med, instruerer og tilbyr dybdetrening, og at treningssentrene driver med seriøst antidopingarbeid.

I tillegg til elevene ved videregående skole, trekker Skullerud frem en annen gruppe det er viktig at fritidskortet når ut til:

– Mange av de vi vet trenger dette tilbudet aller mest, er vi redde for at vi ikke treffer. I arbeidet med å nå disse har vi vært innom helsestasjonen, barnevern, NAV og PPT for å informere om tiltaket. Jeg har også informert om fritidskortet i syv forskjellige norskopplæringsklasser i kommunen. Vi jobber altså ekstra inn mot innvandrere og de med økonomiske utfordringer. For å finne måter å nå disse gruppene har vi et godt samarbeid med NAV, innvandrertjenesten, helsestasjonen, PPT, innbyggertorget, folkehel-

sekoordinator og prosjektleder fra trygg oppvekst.

Økonomi skal ikke være et hinder

Til slutt fremhever Esten Skullerud hvorfor deltakelse i fritidsaktiviteter er viktige, og hva fritidskortets bidrag er i den sammenheng:

– Dette er viktig fordi det handler om inkludering og integrering. Det å få folk til å bli med og bli en del av samfunnet, rett og slett. Fritidsaktiviteter er en veldig bra arena for mestring og vekst, lære nye aktiviteter, få venner man trives med og har det fint sammen med i hverdagen. For oss er det dessuten veldig viktig at vi gjør Namsos til et godt sted å bo, hvor folk tenker at de skal komme tilbake etter de har vært ute og tatt utdanning. Da må vi ha et godt tilbud til barna deres. Fritidskortet kan bidra til å få med flere i aktivitet, særlig de som faller utenfor i dag. Mange tenker gjerne at det er for dyrt, men det skal ikke være et hinder. Folk må føle at de kan være med på det de har lyst til, forteller Skullerud, før han avslutter med en viktig setning:

– Alle skal ha en aktivitet de kan være med på, uten at økonomi setter en stopper for det!

Foto: Anna Samoylova/Unsplash

– Fritidskortet kan bidra til å få med flere i aktivitet, særlig de som faller utenfor i dag. Mange tenker gjerne at det er for dyrt, men det skal ikke være et hinder. Folk må føle at de kan være med på det de har lyst til, forteller Skullerud.

Engasjerende ungdomsmedvirkning i Viken

I fjor kom en ny kommunelov med forskrift om medvirkningsordninger for ungdom. Hensikten er å sikre en bred, åpen og tilgjengelig medvirkning fra grupper som ellers har få muligheter til å påvirke politiske avgjørelser.

TEKST: Ingvild Christensen

På spørsmål om hvorfor dette er viktig svarer leder for Ungdommens fylkesråd i Viken, Daniel Aluku: Man bør heller spørre seg hva det er som ikke er viktig med ungdomsmedvirkning.

Selv sier han litt humoristisk at han har jobbet med ungdomsmedvirkning siden han begynte å puste. Til tross for at 19-åringen fra Mysen medgir at det nok ikke er helt riktig, er det ingen tvil om at Daniel Aluku er svært engasjert i rollen som leder av Ungdommens Fylkesting, og dette

er et engasjement han har holdt på helt siden slutten av ungdomsskolen, hvor han satt i elevrådet.

– I Viken har Ungdommens fylkesting 12 medlemmer som møter ca. 1 gang i måneden, i tråd med den politiske møterekka. Der diskuterer vi saker som er relevante for ungdommene på fylkesrådssiden. Vi har også arbeidsmøter med leder og nestleder i administrasjonen, og opprettholder jevnlig kontakt med alle organene

i fylkeskommunen, forteller Aluku, og legger til:

– Som leder er egentlig den viktigste oppgaven min å sørge for at alle kommer til orde, og å videreformidle alt som skal videre til politikerne. Så først og fremst skal jeg være møteleder og forberede møtene på en god måte, i tillegg til å jobbe med det daglige virke i rådet og snakke med journalister.

Når det gjelder hvilke saker som er viktige for ungdommer, slår Aluku fast at det finnes det nesten ingen begrensninger for:

– Det er alt som berører ungdom i dag, og i fremtiden. Spesifikke eksempler på saker vi har jobbet mye med den siste tiden er hvordan opp-taket til videregående skal se ut, samt hvorvidt skoleutstyr skal være gratis eller ikke, og lignende saker knyttet til utstyrsstipend for skoleelever.

Betydningen av ungdomsmedvirkning

– Ungdomsmedvirkning er viktig for ungdom, men det er også viktig for resten av befolkningen. Ungdommer har ikke stemmerett før de blir 18, så de må finne andre arenaer hvor de får komme til orde. Det er viktig at de får lov til å være med på å forme egne omgivelser og bestemme over egen hverdag, slår lederen for Ungdommens fylkesråd i Viken fast.

Betydningen av ungdomsmedvirkning er også vesentlig i et fremtidsperspektiv:

– Det er viktig å huske at selv om ungdommen i dag utgjør ca. 20% av befolkningen, vil de komme til å være 100% av morgendagens befolkning. Derfor er det sentralt at ungdom også får være med på å bestemme hvor vi skal være om 50 år, forteller Daniel Aluku engasjert.

Til tross for stort engasjement hos alle involverte i Ungdommens fylkesråd i Viken, er det noen utfordringer som krever litt ekstra:

– Ungdomsmedvirkning er viktig for ungdom, men det er også viktig for resten av befolkningen. Ungdommer har ikke stemmerett før de blir 18, så de må finne andre arenaer hvor de får komme til orde.

– Politikk er jo ikke alltid det morsomste å holde på med, særlig med tanke på «voksenpolitikken» hvor det er mange regler og tørre diskusjoner. Derfor tilpasser jeg møtene litt i arbeidsgruppa, slik at ikke alle trenger å for eksempel rekke opp hånda. Vi prøver å gjøre det litt mer uformelt og morsomt. Politikk handler om mennesker, og det store spørsmålet om hvordan vi skal leve sammen, så derfor prøver vi å gjøre det enklere for alle å forstå, sier Daniel Aluku, og legger til:

Vi har jo ikke mangel på engasjert ungdom, de finnes i massevis! Vi har altså ikke noen problemer med å rekruttere, men man må vekke den gnisten. Er den vekket, så er engasjementet nesten ustoppelig.

Samtidig er det vesentlig å påpeke at ungdomsrådet ikke bare skal være til pynt, men at politikerne forplikter seg til å lytte til hva ungdommene sier, og tar det på alvor. På spørsmål om dette er tilfellet i Viken, svarer Aluku at selv om de ikke får gjennomslag på alt, så opplever de at de stort sett blir hørt.

– Det er ingen som ikke vil ha medvirkning! Jeg tror politikerne har fått øynene opp for at det blir bedre når alle innbyggerne har mulighet til å si sin mening om hvordan vi skal ha det. Vi opplever at vi blir lyttet til. Vi får ikke alltid gjennomslag, men vi har vært med på å medvirke og blitt

Foto: Adobe Stock

lyttet til når vi kommer med vår mening, avslutter han.

Hvordan legge til rette for ungdomsmedvirkning

Når det gjelder å legge til rette for at ungdommer skal delta i på den politiske areaen, svarer Aluku lattermildt:

– Hovedregel: Ikke vær byråkrat.

Han presiserer imidlertid at det i hovedsak handler om språkbruk:

– Begynn med å tenk på hvordan du snakker til barna dine. Snakk til ungdommene med det språket. Noe av det rareste vi får er lange brev fra administrasjonen, med henvisninger til ulike paragrafer som vi ikke har kompetanse på. Heldigvis har det blitt mindre av slike brev i det siste. Man bør møte ungdom der de er, og på deres nivå.

Som et lite tillegg ønsker lederen for Ungdommens fylkesråd i Viken å komme med et tips han bruker selv:

– Erna Solbergs taleskriver har et triks som han liker å spre videre: Talene til statsministeren er jo til folket, men når han skriver talene later han som om han skriver til en skolekamerat i sjetteklasse. Det syns jeg er en god metode, lat som om du skriver til noen som gikk i klassen din på barneskolen eller ungdomsskolen.

På spørsmål om hva andre kommuner og fylkeskommuner bør gjøre for å komme i gang

med ungdomsråd, og sikre at disse blir gode arenaer for medvirkning, er Daniel Alukus største tips å ta kontakt:

– Spør om hjelp! Nesten alle som driver med dette er brennende engasjert, og blir glade for muligheten til å dele råd og erfaringer. For kommuner i Viken er det bare å ta kontakt med fylkesrådet for å få hjelp. Vi er her for å sørge for best mulig ungdomsmedvirkning i Viken. Ellers vil jeg anbefale å spørre kommunene rundt seg, og at man allierer seg med de som har mer erfaring. I Viken har vi begynt å bygge nettverk med kommuner rundt omkring hvor vi deler erfaringer, diskuterer og samarbeider om temaet ungdomsmedvirkning. Videre finnes det mange flotte nasjonale ressurser, for eksempel har BUFDIR en nasjonal veileder for opprettelsen av ungdomsråd.

Et godt grunnlag for fremtiden

Ungdommens fylkesråd i Viken ble opprettet 1. januar i år, og er dermed relativt ferskt. På grunn av dette kan Daniel Aluku fortelle at det har blitt lagt inn mye arbeid for at fylkesrådet skal bli en god arena for fremtidens ungdommer, og andre som trenger en arena for å påvirke politikken:

– I år har mye av arbeidet gått til å sørge for opprettelsen av fylkesrådet. Siden rådet er så nytt har det ikke vært så mye politikk, men vi har fått til mye på organisasjonssiden. Jeg er stolt over at vi også har fått til et flerkulturelt råd for medvirkning fra eldre og personer med funksjonsnedsettelse. Disse gruppene, som vanligvis sliter med å komme til i samfunnsdebatten, er bredt representert i Viken, og mangfoldet blir godt tatt vare på hos oss. Nå har vi lagt et solid grunnlag for fremtidig medvirkning.

Alt til turen

TEKST: Ingvild Christensen

Utfordringer knyttet til tilgang på utstyr er noen av de viktigste hindre for barn og unges deltakelse i fritidsaktiviteter. I Rogaland ønsker de å løse dette blant annet gjennom ordningen Frilager.

– Alle skal ha utstyret til å drive fornuftige friluftsktivityter, slår daglig leder Ivar Anton Nøttestad fast.

For om lag seks år siden satt representanter i Vesterlen speiderkrets, Stavanger turistforening, samt friluftsrådene i Jæren og Ryfylke og lurte på hvordan de best kunne utnytte alt turutstyret de hadde til rådighet. Det var blitt vanskelig å ha kontroll på både vedlikehold og tilgjengelighet.

I tillegg var snakk om mange brukere, og det gjorde det ikke enkelt å holde styr på hvem som brukte hva, og om utstyret i det hele tatt kom tilbake. Det skulle vise seg at dette var utfordringer de delte med mange andre organisasjoner, kommuner og skoler.

– Vi fant ut at for å finne svar på hvordan dette kunne løses på best mulig måte, måtte vi tenke moderne, sier daglig leder og en av initiativtakerne bak tilbudet, Ivar Anton Nøttestad.

Og hva er vel mer moderne enn nettbaserte løsninger?

– Målet var å ha en løsning hvor brukere kan bestille det de ønsker der og da, uten å måtte vente på svar. Men det å få tilgang på en god nettløsning viste seg å være overraskende vanskelig, derfor måtte vi bygge den selv, sier Nøttestad videre. Tre år senere, i 2017, var ideen om

Foto: Adobe Stock

– Fritidskortet kan bidra til å få med flere i aktivitet, særlig de som faller utenfor i dag. Mange tenker gjerne at det er for dyrt, men det skal ikke være et hinder. Folk må føle at de kan være med på det de har lyst til, forteller Skullerud.

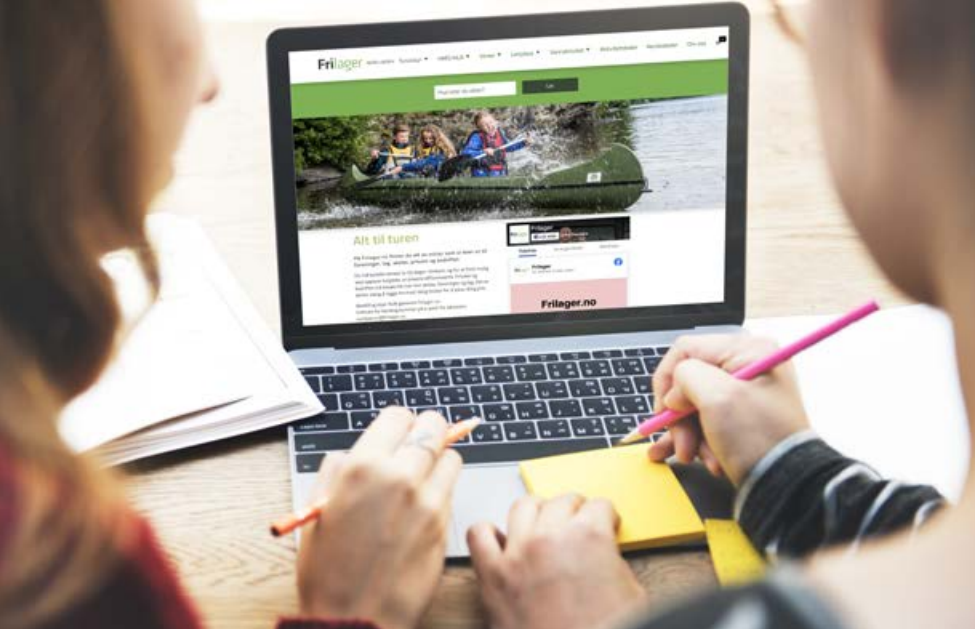

Foto: Adobe Stock

Nettsiden frilager.no er som en nettbutikk hvor alt utstyret organisasjonene har tilgang på ligger samlet.

en nettløsning satt ut i livet. Nettsiden frilager.no er som en nettbutikk hvor alt utstyret organisasjonene har tilgang på ligger samlet.

– Og den fungerer glimrende, fremhever Nøttestad. – Alle i vårt distrikt kan bestille utstyr, og de får med en gang svar om det er disponibelt når de ønsker det, legger han fornøyd til.

I tillegg til å være daglig leder for Frilager er han speiderleder i Vesterlen speiderkrets, en samarbeidsaktørene bak utleietjenesten. For tiden går mye av arbeidet hans hos Frilager til å legge strategi for veien videre, og koordinere driften av tilbudet.

– Nå har vi tre stykk i fullt arbeid, og tre som er i arbeidstrening hos oss, sier Nøttestad. På spørsmål om hvilket utstyr som er mest populært trekker Nøttestad frem kano som det mest synlige.

– Men vi har ca. 50 telt og alle disse har vært utleid nesten kontinuerlig siden koronapandemien kom til Norge. Det har vært mulig for folk å komme seg på telttur uten å være nødt til å investere tusenvis for å teste det ut.

– Hengekøyer er også populært, legger Nøttestad til, og medgir at oppslag i mediene i vår kan ha vært med på å skyte fart i populariteten til overnattingsturer med hengekøye.

– I tillegg har vi bålpanner, stormkjøkken, hodelykt, soveposer og liggeunderlag, som gjerne

er utstyr ikke alle har, eller som de ikke har av god kvalitet, og som derfor er kjekt å kunne leie hos oss, avslutter han.

Kreative løsninger og tilrettelegging

Selv om nettsiden fungerer godt og pågangen er stor, er det andre utfordringer ved å sikre utstyr til alle som trenger det. Disse utfordringene krever at man ser løsninger og tenker kreativt. Et eksempel på dette er at tilbudet til Frilager skal dekke deler av Rogaland hvor det er store avstander. For at brukerne skal slippe å kjøre langt for å hente utstyret de har reservert, har initiativtakerne bak Frilager opprettet døgnåpne boder med kodelås, i samarbeid med kommunene som ønsker det.

– På den måten kan brukerne hente utstyret i sitt nærmiljø, og levere på samme sted til avtalt tid. Deretter henter vi det brukte utstyret, og gjør det klart til neste utleier. Hele regionen har fått tilgang på 5000 produkter nå, og det skal være tilgjengelig i nabolagene rundt omkring, sier Nøttestad.

En annen smart løsning har vært å gjøre utstyr som kano, fiskestenger og paddleboards tilgjengelig på såkalte aktivitetsplasser. Disse aktivitetsplassene er strategisk plassert på steder hvor den typen utstyr brukes ofte. På den måten slipper brukerne å styre med frakt av for

eksempel kano, og tilbudet blir dermed enda mer inkluderende for de som ikke har bil og henger. Bookingen av utstyret gjøres også gjennom frilager.no.

– En sånn type tilrettelegging tror vi kommer til å utvikle seg mer og mer, vi ser nemlig at den har noe for seg. Et annet eksempel har vi på Brekko i Gjesdal, hvor vi har testet ut en lignende løsning med ski på vinteren. Frem til nå har vi hatt en henger med ski tilgjengelig, men Jæren Friluftsråd, som driver området, har åpnet et toalettbygg på Brekko. I toalettbygget skal det være et stort lager for Frilagerets utstyr til utleie. Per nå tenker vi å ha ski, kanoer og redningsvester, men ser ikke bort fra at det blir mer utstyr etter hvert, forteller Nøttestad.

Hvordan sikre et inkluderende tilbud

En sentral del av arbeidet er å sikre at tilbudet er inkluderende, og når de som trenger det mest. Der har Nøttestad og Frilageret en voldsomt klar strategi:

– Vi markedsfører tilbudet vårt til de som har kjennskap til hvem det er som har behov, og som ikke nødvendigvis har råd til å betale selv.

– Vi har alle typer brukere, alt fra innvandrere som ønsker å prøve noe nytt, til en organisasjon som skal ta med noen på tur, til speidere som ofte er på tur, skoler som skal arrangere skoletur, også videre.

Dette er blant annet lærere, familiekontakter i NAV og arrangører av fellesturer. Det at vi retter markedsføringen mot dem, gjør sånn at de blir klar over tilbudet og dermed kan bestille til de som ikke har råd. Da tilbyr vi utleie gratis, i tillegg til at familiekontaktene i NAV og frivilligsentraler kan gi gratiskoder til de som har behov for det. Vi ønsker at det er turarrangørene og lærerne som bestiller utstyret, slik at den med behovet slipper å gjøre det selv. I tilfeller hvor det er brukere som for eksempel ikke kan håndtere epost, kan frivillighetssentralene eller bibliotekene være behjelpelige med å bestille.

En sammensatt gruppe av brukere

På spørsmål om hvem det er som benytter seg av tilbudet, kan Ivar Nøttestad slå fast at det er en broket forsamling:

– Vi har alle typer brukere, alt fra innvandrere som ønsker å prøve noe nytt, til en organisasjon som skal ta med noen på tur, til speidere som ofte er på tur, skoler som skal arrangere skoletur, også videre. Det er alle som trenger utstyr som de ikke har fra før, sier Nøttestad og legger til:

– Når det gjelder antall har vi 2500 kunder, altså personer som har bestilt i løpet av de tre siste årene, og enkelte av dem er helt klart storforbrukere. Dette gjelder for eksempel de som bestiller på vegne av organisasjoner og kommuner. Vi ser at vi kommer til å nå 3000 før jul, og dess flere som vet om tilbudet, dess flere ønsker å ta det i bruk. Da koronaen kom valgte vi å markedsføre opp mot det private markedet, og da tok det virkelig av! Vi ser også at vi går en travel tid i møte, nå som organiserte aktiviteter har begynt å ta seg opp igjen. Derfor har det dessverre til tider vært mangel på utstyr, men det er veldig kjekt å se at alt blir brukt.

Ubetinget positive tilbakemeldinger

Når det gjelder tilbakemeldinger, kan Ivar Anton Nøttestad slå fast at de har vært ubetinget positive, men innrømmer at det var knyttet en viss usikkerhet blant organisasjoner og skoler som ga fra seg utstyret i starten.

– Usikkerheten var knyttet til tanken om at «oi, nå står ikke utstyret vårt i garasjen slik at vi vet at det er klart til neste gang vi skal bruke det». Men måten vi leverer på har stilnet usikkerheten. For eksempel så tørker vi teltene, kontrollerer alt utstyret og reparerer eventuelle skader, slik at neste gang de skal bruke utstyret, er alt fikset og klart. Dermed slipper de å tenke på vedlikehold mellom hver gang de bruker utstyret. Fra organisasjonslivet har vi fått tilbakemelding om at de aldri kommer til å gå tilbake til ordningen de hadde tidligere, mens for private brukere har tilbakemeldingene gjerne vært «hvorfor har vi ikke gjort dette før?», forteller Nøttestad.

– Tilbudet vårt har lagt til rette for at folk kan få nye opplevelser. Et godt eksempel på dette er i nabolag hvor vi har gjort kanoer tilgjengelige på aktivitetsplasser. Folk som ikke har vært særlig på vannet kan nå se huset sitt fra en helt ny vinkel, eller nyte en kveldstur i kano. Folk synes det har vært fantastisk!

Hvordan lykkes med et slikt tilbud

På spørsmål om hva som må til for å lykkes fremhever Nøttestad samhandling:

– Jeg tror det er en fordel at vi har lagt det opp slik at organisasjonslivet er med å drive ordningen. På den måten sikrer vi en bærekraftig ordning. Vi er veldig stolte av at vi leverer denne tjenesten i samarbeid med kommunene.

Utviklingen i samfunnet gir også signaler om

at utlånsordninger som frilager.no er kommet for å bli:

– Vi ser en trend blant ungdommer og unge voksne at det er større åpenhet for å låne utstyr, istedenfor å eie alt selv. Har de tilgang på gode fjellski så trenger de ikke eie dem selv, de vil bare ha godt utstyr til turen. Dette står i motsetning til den eldre generasjonen hvor det gjerne er knyttet litt stolthet til å eie ting. De unge trenger ikke det, de ønsker bare å kunne bruke utstyret, som jo er et godt alternativ til å ha masse utstyr som står ubrukt i egen garasje store deler av året, forteller Nøttestad.

Med dette i bakhodet er det ikke helt utenkelig at tilbudet til frilager.no blir tilgjengelig i flere deler av landet:

– Vi skulle ønske at hele Rogaland kunne bestilt av oss, men det har vi per nå dessverre ikke kapasitet til. Derfor er vi innstilte på å bygge oss gradvis opp, men samtidig må vi være klar på at vi skal kunne levere det vi lover, og at vi ikke ender opp med kunder som bestiller utstyr som plutselig ikke er tilgjengelig lenger, fremhever Nøttestad. Han legger til at Haugesund er i gang med å ta i bruk løsningen, i tillegg til at den nå i praksis er disponibel for alle regioner i Norge:

– Nå har vi en dataløsning som kan deles til andre regioner i landet som ønsker å starte opp med dette tilbudet.

Nøttestad legger til at dette ikke har vært mulig før, og at han sterkt oppfordrer kommuner og organisasjoner i andre deler av landet til å ta kontakt dersom de vil ha et lignende tilbud i sin region:

– Det er bare å ringe for å få ta del i opplegget, avslutter han engasjert.

Gode på ungdomsmedvirkning i Lindesnes

Før kommunesammenslåingen med Marnardal og Lindesnes ble Mandal kåret til årets ungdomskommune under Ungdomskonferansen i 2019.

TEKST: Ingvild Christensen

Foto: Tine Poppe

Med dette ble Mandal trukket frem som rollemo-
dell i arbeidet med å ta ungdom på alvor og gi
dem mulighet til å si sin mening om avgjørelser
som påvirker deres hverdag. Britney Røyland
(18) og Emily Berge (15) fra Lindesnes Ung-
domsråd mener at suksessen fra Mandal har
blitt tatt med inn i nye Lindesnes kommune:

– Vi føler vi har fått til en veldig god over-
gang, slik at vi kan fortsette med det gode arbei-
det i det nye ungdomsrådet.

Både Britney og Emily har lang fartstid i
arbeidet med ungdomsmedvirkning. Britney er
på sitt tredje år, hvorav de to første var i Man-
dal ungdomsråd, og i tillegg til å sitte i ung-
domsrådet er hun med i hovedutvalget for kultur,
folkehelse og frivillighet i Agder, og represen-
terer ungdommen i ungdommens fylkesting og
fylkesutvalget i Agder. Emily er på sitt fjerde år
i ungdomsrådet, hvor hun både har vært styre-
medlem og nestleder. Det er liten tvil om at Emily

og Britney er to svært engasjerte ungdommer, med masse erfaring i å sikre at barn og unges stemmer blir hørt.

– Som representanter for barn og unge i kommunen, driver vi med politisk påvirkning opp mot de større organene. Vi jobber for å få satt barn og unges meninger på dagsorden i kommunestyret, forteller Emily.

– Eksempler på spesifikke saker som er viktige for oss å fremme handler gjerne om psykisk helse, kollektivtransport i kommunen, og saker knyttet til fritid og fritidsaktiviteter. I den forbindelse jobber vi akkurat nå særlig med ungdomsklubber, legger Britney til.

De forteller at i et vanlig møte blir sakene først presentert for alle, med den informasjonen som trengs for å kunne gjøre seg opp en mening:

– Vi tar med saker fra skolene, altså fra ungdomsrådet og resten av elevene, sier Emily. Britney supplerer med å beskrive medvirkningen som en slags pyramide:

– Elevene og andre barn og unge i kommunen er på bunnen. De tar opp saker i elevrådene på skolene, hvor mange av representantene i barne- og ungdomsrådet også sitter. Sakene blir så tatt videre til barne- og ungdomsrådet, og dersom det er en aktuell sak blir den tatt med videre til kommunestyret av leder og nestleder i

barne- og ungdomsrådet.

Begge slår fast at ungdomsmedvirkning er viktig for å få unge til å engasjere seg, og at barne- og ungdomsrådet kan være et forbilde i den forbindelse. De legger også vekt på at det er dagens ungdom som er morgendagens voksne:

– Vi vet best hvordan vi vil at vår fremtid skal være, og vi vet best når det gjelder saker som påvirker barn og unge. Ungdomsmedvirkning er viktig for å få vist at vi betyr noe og at vår mening er viktig. Vi skal bli hørt i saker som omhandler oss. Vi setter barnekonvensjonen utrolig høyt, og i artikkel 12 står det at alle barn og unge har rett til å bli sett og hørt, sier Britney engasjert, og Emily er helt enig.

Selv opplever de at de blir tatt på alvor av politikerne i Lindesnes kommune:

– Grunnen til at Mandal vant årets ungdomskommune er at vi blir lyttet til, i tillegg til at vi har både møte- og talerett i kommunestyret. Vi blir absolutt tatt seriøst, sier Britney.

– Bare det at vi har fått tillit til å sitte i kommunestyret og har fått lov til å komme såpass mye med i kommuneplanene, viser at vi blir hørt. Mandal ble valgt ut som årets ungdomskommune i 2019 fordi politikerne har vært flinke til å inkludere oss og tatt oss med i beslutninger. De er ikke alltid enige med oss, men de gir oss sjansen til å komme med våre meninger og leg-

ger til rette for en god debatt. I tillegg har vi fått være veldig synlige i lokalaviser, samt medier på litt høyere nivå, som for eksempel på TV i NRK, legger Emily til.

Tips til andre kommuner

På spørsmål om hvordan man lykkes i å engasjere ungdom, har begge gode tips til politikere og administrasjon i andre kommuner:

– Det aller viktigste er at de får nok informasjon, og at den er formidlet på en forståelig og interessant måte. Det nytter ikke å servere ungdom dokumenter med veldig byråkratisk språk, fremhever Emily.

Britney sier seg enig og kommer med sitt tips:

– De voksne må aktivt lytte, oppmuntre og motivere, og vise at ungdommen betyr noe. Det hjelper selvfølgelig med resultater også, altså at unge ser at de blir tatt på alvor i saker som angår dem. Politikere og andre voksne bør spørre unge hva de mener om forskjellige saker, og ikke bare tenke på hva de voksne synes er viktig. Samtidig bør de gjøre det lettere for ungdom å engasjere seg, blant annet ved å møte ungdom der de er. Mange unge bruker for eksempel sosiale medier aktivt.

Emily legger til slutt til:

– Det er enkelt og greit: gi oss en sjanse til å komme med. Det nytter ikke å fortelle oss at vi må engasjere oss, uten at vi får en reell sjanse til å bli hørt.

Fremskritt for ungdomsdemokratiet

Når det gjelder spesifikke saker ungdomsrådet har fått gjennomslag i, trekker Emily frem Soleklar skatepark som tydelig eksempel:

– Skateparken har ungdomsrådet jobbet

med i ti år, før de nå har fått den i gang. Den brukes mye av barn og unge. Andre eksempler er idrettshaller som er blitt bygd, og forslagsretten vi fikk gjennom på forrige kommunestyremøte. Forslagsretten går ut på at vi får legge inn forslag til en spesifikk sak i starten på møtet.

Britney legger til at de jobber med forslagsretten på fylkesnivå i ungdommens fylkesutvalg, og at dette er noe de har fått gjennom i Agder fylke.

– Forslagsretten er et stort fremskritt for ungdommers deltakelse i demokratiet, avslutter Emily.

– Vi vet best hvordan vi vil at vår fremtid skal være, og vi vet best når det gjelder saker som påvirker barn og unge. Ungdomsmedvirkning er viktig for å få vist at vi betyr noe og at vår mening er viktig.

Foto: Tine Poppe

Trivselstiltak mot frafall

Bowling, pizza og en «ekstrapappa» som passer på at ungdommen står opp og kommer seg på skolen. Lyngen kommune følger elevene sine tett for å unngå at de dropper ut fra videregående.

TEKST: Bente Frøylog/Felix Media FOTO: Fredrik Naumann/Felix Features

– Yes! Det er strike!

Bowlingkula suser nedover banen og treffer perfekt: Ti kjegler smeller i bakken. Runar Strand (18) gliser fornøyd og løfter armene triumferende i været.

– Strike igjen? utbryter Thomas Wedege og rister på hodet. Prosjektlederen for «Aktiv i Lyngen» må bare innse at han er i en presset posi-

sjon på bowlingbanen. Unggutta er i ferd med få overtaket på ham.

Det er tirsdag etter skoletid, det er armer og bein og kameratslig konkurranse når en gjeng ungdommer fra Lyngen samles på Tromsø Bowling og Squash. Thomas Wedege har trommet sammen til det ukentlige treffet for ungdom som har flyttet hjemmefra for å gå på videregå-

I støtet: Runar Strand utklasser prosjektleder Thomas Wedege når Lyngen-ungdommen møtes på bowlingbanen i Tromsø.

Lengter tilbake: Martine Johansen er med på de fleste Lyngen-treffene i Tromsø, her møter hun alltid kjentfolk hjemmefra.

ende skole i Tromsø. I dag er de på bowlingen, andre ganger på grillutflukter eller på tur med Fjellheisen opp til Fjellstua, høyt over byen. Opplegget er en del av Lyngen kommunes knallharde satsing for å forhindre frafall fra videregående skole.

– Vi har mørkerøde tall på «drop out» i Lyngen, og det samme har de i nabokommunene våre. Trenden er at det er større frafall nord i landet enn i sør, sier Thomas Wedege.

For Lyngen viste tallene tidligere rundt 40 prosent frafall i gjennomsnitt over tre årskull. Til sammenlikning viste tall fra Statistisk Sentralbyrå (2018) at 14 prosent av elevene på landsbasis slutter underveis i skoleløpet.

Pilotkommune

Lyngen kommunes ungdomsprosjekt handler om oppfølging av ungdommene opp mot både skole, fritid og psykisk helse. Prosjektet støttes med midler fra Helsedirektoratets Program for

folkehelsearbeid i kommunene. Fra 2019 til 2024 er Lyngen pilotkommune og koordinerer en utvidelse av prosjektet i nabokommunene Kåfjord, Storfjord, Skjervøy og Balsfjord.

Årsakene til at ungdommene slutter på skolen er mange og sammensatte. Thomas Wedege peker på at det i Lyngen blant annet handler om tradisjoner. Utdannelsesnivået har tradisjonelt ikke vært høyt i utkantkommunene i nord.

– Foreldregenerasjonen har ikke hatt samme behov for utdanning som barna deres har i dag. Tidligere har det vært flere jobber i næringer som ikke krever utdanning, men de jobbene finnes ikke i like stor grad lenger. Nå står det jobber og venter på ungdom med utdanning, understreker han.

Flytter tidlig

I Lyngen kommune finnes ingen videregående skole, og for mange blir det for langt å reise til nærmeste skole, som ligger i Nordkjosbotn. Der

er det heller ikke like stort tilbud av linjer som i Tromsø. Løsningen for mange Lyngen-ungdommer blir derfor å flytte hjemmefra etter ungdomsskolen. Mange starter hybellivet i byen når de er 15-16 år. Det gjør det ikke enklere å stå skoleløpet ut.

– Det er helt klart en ekstra utfordring å flytte langt fra familie, venner og nettverk. Mange føler seg ensomme og sliter med å fikse hverdagen alene, sier Thomas Wedege.

Etter første bowlingrunde tar Runar Strand (18) plass igjen ved pizzabordet. Han har tatt helse- og oppvekstfag og barne- og ungdomsarbeiderfag ved Breivang videregående, og er nå i gang med læretida. Runar var bare 15 år da han pakket sekken og flyttet fra Lyngseidet til en kjellerleilighet i Tromsø sammen med en jevnaldrende kamerat.

– Det var litt sløvt i begynnelsen med oppvask og sånne greier - men det måtte man bare lære seg.

Han ler godt og sikrer seg nok et pizzastykke. Han sier ikke nei takk til gratis mat og aktiviteter på Lyngen-treffene.

– Som skoleelev har du ikke mye penger, og det er kjempebra å slippe å betale for pizza og bowling og andre tilbud. Og det er veldig sosialt å være med her. Hvis man har vanskeligheter med å komme seg ut, er dette en bra plass for å møte folk.

Runar har selv kjent at det kan være tungt å finne tiltakslyst til å være aktiv på fritida.

– Du blir lett lat. Du orker ikke. Jeg liker å game, og da er det fristende å bli sittende hjemme etter skolen og spille. Så ja, det er bra å bli pushet til å komme på disse treffene og møte andre folk, sier han.

Utfordrende

Ved pizzabordet sitter også Christopher Knutsen (17). Han er fra Lenangen og går første året på Ishavsbyen videregående, hvor han tar restau-

Treffsted: Denne dagen står bowling og pizza på menyen.

På banen: Bowling er et av de populære tiltakene som samler Lyngen-ungdommer i Tromsø til jevnlig treff med kjentfolk fra hjemkommunen. Mange unge fra Lyngen må flytte til byen for å kunne gå på videregående skole.

rant- og matfag. Planen er å bli mat- og helse- lærer. Han trives godt på skolen, men har likevel vært innom tanken på å droppe ut.

– Det handler ikke om skolen, som jeg liker, men om livssituasjonen. Selv om jeg er ganske selvstendig og bor på hybel hos folk jeg kjenner fra før, føler jeg meg noen ganger litt alene, sier han.

Christopher flyttet til Tromsø da han var 16. Hver helg tar han bussen hjem til bestemora i Lyngen. Foreldrene bor for tida enda lenger unna.

– Men jeg kommer til å fortsette på skolen så lenge jeg klarer, sier han.

– Hva er alternativet?

– Nei, det er ikke lett å få seg jobb når du er bare 16-17 år. Du kan ikke en gang stå i kassa i butikken.

Martine Johansen (20) er eneste jenta på Lyngen-treffet i dag. Hun har fullført videregående og tatt fagbrev som helsefagarbeider. Og er fremdeles med på de fleste arrangementene for «borteboerne» i Tromsø.

– Det føles trygt å ha dette treffpunktet, sier hun. – Selv om vi fra Lyngen ikke møtes til daglig, ser vi hverandre her og hører hvordan det går. Det er fint.

Også Martine har bodd i Tromsø fra hun var 16.

– Det var litt skummelt i begynnelsen, å flytte ut så tidlig. Du er bare 16 år og vet ikke hva du kommer til, sier hun.

Ekstrapappa

Når det buttrer i skolehverdagen og på fritida, er det jobben til Thomas Wedege å være der

for ungdommen. Og ikke bare som arrangør av ukentlige treff og sosiale sammenkomster. Jobben innebærer også å ringe og vekke folk som trenger det, sørge for at de kommer seg på skolen, sjekke inn igjen med dem på ettermiddagen for å høre hvordan det går, følge opp lekser og prøver, lage planer og avtale vekketidspunkt for neste dag.

– For noen er jeg nok en «ekstrapappa». Enkelte ungdommer har ikke så mye støtte hjemmefra, og da har man en slags foreldrefunksjon: Med å bry seg.

Thomas Wedege har base i Lyngen, men er konstant på farten: Han følger opp all ungdom fra Lyngen som går på videregående skoler rundt om i Troms. I Nord-Troms får han noe avlastning av en kollega, selv reiser han rundt til skolene i Tromsø, Senja og Nordkjosbotn – det blir fort 700 kilometer i bil i uka. Han samarbeider tett med de enkelte skolene og med helse-tjenestene. Psykiske problemer er en økende utfordring blant ungdom her, som ellers i landet. Rusproblemer forekommer, og blir tatt seriøst.

– Ungdommene skal mestre mye når de skal stå på egne bein, sier han.

Og han ser at det største problemet, for de fleste, er å klare «hele pakka»:

– Ikke forsove seg, ikke få for mye fravær. Fraværgrensa har gjort det enda vanskeligere for de som slet med disse tingene fra før.

– Hvordan motiverer du de som vil skulke og gi blanke?

– Jeg tror ikke noen bare vil skulke og gi blanke. Det handler ofte om andre ting. Det gjelder å få ungdommene til å se hvor viktig skolen er, og gi dem et dytt i riktig retning. Kan-skje tilrettelegge opplegget og undervisningen sammen med lærerne, slik at de mestrer mer

– For noen er jeg nok en «ekstrapappa». Enkelte ungdommer har ikke så mye støtte hjemmefra, og da har man en slags foreldrefunksjon: Med å bry seg.

og synes det blir kulere. Det er ofte ikke så mye som skal til for at de skal klare seg på skolen.

Snur trenden

Kommunens egne tall viser at satsingen ser ut til å hjelpe. Frafallet har minket fra 41 til 29 prosent av elevene de siste fire åra.

– Det er veldig positivt, sier Anette Holst, kommunalsjef for oppvekst og kultur i Lyngen. Men hun understreker samtidig:

– Vi har små elevkull i Lyngen, og kan fort få store utslag i statistikken, både den ene og den andre veien. Tallene skal analyseres nærmere av Folkehelseinstituttet, som en del av prosjektarbeidet.

Ute blant ungdommene er Thomas Wedege ikke i tvil om at tett oppfølging er veien å gå:

– Det unike er at vi i Lyngen følger opp ungdommene både i skolen og på fritida. Det handler om å jobbe tverrfaglig, være tilgjengelig, være til stede og forebygge utenforskap, sier han.

Målet er å få ungdom til å mestre skolen – og

deretter komme tilbake til Lyngen med utdanning. Som flere av ungdommene på bowlingtreffet gjerne vil. Martine Johansen har jobbet som barnehageassistent etter videregående, men hun lengter hjem og har begynte å søke på jobber.

– Jeg vil hjem igjen til Lyngen – og jeg vil bruke fagbrevet mitt som helsefagarbeider, sier hun.

Runar Strand vil også tilbake til Lyngen når han er ferdig med utdanning. Kanskje fortsetter han etter videregående, blir førskolelærer eller lærer. Uansett vil han en dag etablere seg i hjemkommunen igjen. Han vet at det trengs fagfolk både i barnehager og på grunnskoler. Og han håper Lyngen kommune vil fortsette å følge opp barn og unge like tett som i dag. For han har allerede tenkt langt fram:

– Hvis jeg får barn en dag, vil jeg at de skal få det samme opplegget som jeg har fått.

(Redaksjonell anmerkning: Saken ble første gang publisert i 2019, ny versjon oppdatert i 2020.)

Følger opp: – For noen er jeg nok en «ekstrapappa». Enkelte ungdommer har ikke så mye støtte hjemmefra, og da har man en slags foreldrefunksjon: Med å bry seg, forteller Thomas Wedege.

